

Заняття №12

Тема: Японія. Китай

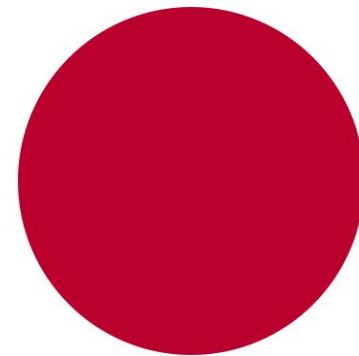
план

- **Післявоєнна Японія**
- **«Економічне диво»**
- **Завершення громадянської війни. Проголошення КНР.**
- **Початок соціалістичного будівництва. «Великий стрибок».**
- **«Культурна революція»**
- **Політика реформ в Китаї.**
- **Зовнішньополітичний курс.**

○ Японія — це острівна країна, розташована на східному узбережжі Азії, у північно-західній частині Тихого океану

日本

Становище Японії після завершення Другої світової війни.

- 6 серпня 1945 р. –бомбардування японського міста Хіросіми,
- 9 серпня –Нагасакі. Американська авіація застосувала ядерну зброю

Військової необхідності у атомному бомбардуванні не було. Загальна кількість загиблих від 90 до 166 тис. у Хіросімі, від 60 до 80 тис.

осіб у Нагасакі.

2 вересня 1945 р. Японія підписала акт про капітуляцію. Друга світова війна завершилася.

- Після закінчення війни Японію окупували американські війська. Верховна влада в країні перейшла до американської окупаційної армії, яку очолював генерал Дуглас Макартур.

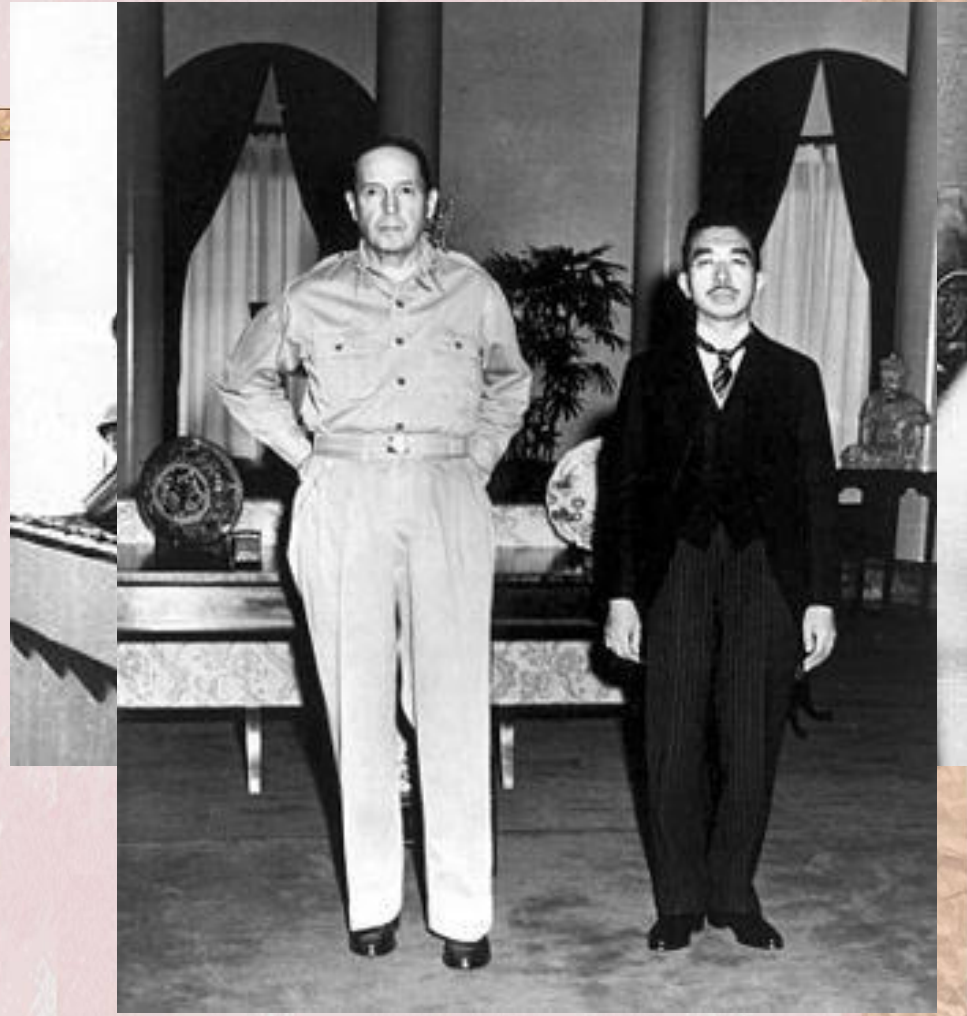

Фото, зроблене з відстані 15 км через 20 хв. після вибуху атомної бомби над Нагасакі.
Японія, 1945-й р.

Міністр закордонних справ Японії Мамору Сігеміцу підписує Акт про капітуляцію Японії на борту лінкора ВМС США «Міссурі» 2 вересня 1945 р.

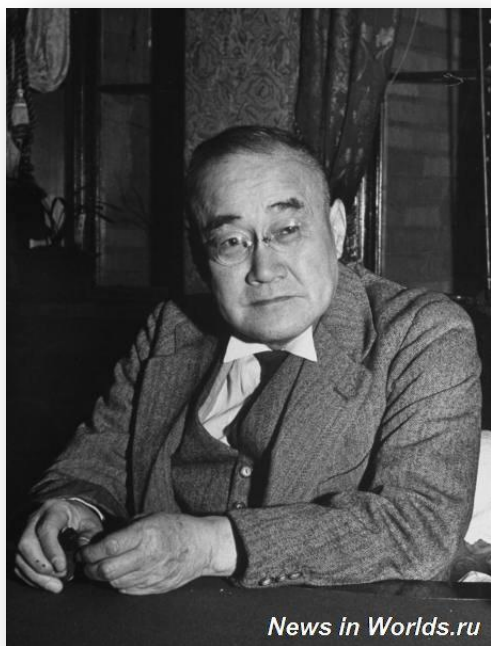

Генерал Дуглас МакАртур

- Кінець війни ознаменувався окупацією Японії силами союзників — США та СРСР.
- Оскільки Японія була країною-агресором і зазнала поразки у Другій світовій війні, то її територія була окупована військами США на чолі з Д. Макартуром (1945–1952).
- На окупованій території американцями провадилася політика «Трьох "Д"»: демократизація, демілітаризація, декартелізація.
- Водночас було проведено аграрну реформу, яка передбачала націоналізацію надлишків землі і продаж її державою на пільгових умовах орендарям.

**Йосіда Сіґеру
підписує мирний
договір у Сан
Франциско**

- 1947 року, під тиском окупаційної американської влади було ухвалено Конституцію Японії, яка проголошувала принципи, пацифізму та міжнародного співробітництва.
- 1951 року уряд Японії підписав із США договір про мир та безпеку, вступивши до холодної війни на боці західних держав. Для підписання угоди про мир з Японією 20 липня 1951 р. у м. Сан-Франциско (США) було скликано мирну конференцію за участю делегацій 42 країн.

Згідно з договором:

- було визнано повний суверенітет японського народу над Японією та її територіальними водами;

- Японія визнавала незалежність Кореї та відмовлялася від прав та претензій на Корею, Тайвань,

острови Пенхуледао, Південний Сахалін та частину Курильських островів;

- обсяги репарацій не було визначено і питання про них належало до сфери двосторонніх відносин тих чи інших країн з Японією;

- за Японією було визнано право на індивідуальну і колективну оборону і домовленості про можливість розміщення або збереження іноземних збройних сил на її території».

Сан-Франциська система договорів перетворила Японію на союзницю США, що, у свою чергу, погіршило її взаємини з СРСР. Лише в жовтні 1956 р. у Москві було підписано Спільну декларацію СРСР та Японії, яка юридично припиняла стан війни між державами та проголошувала відновлення миру і добросусідських відносин між країнами. Мирний договір так і не було підписано.

**Япóнське економічне
дівó** — явище стрімкого
росту японської економіки
з середини 1950-х років до
нафтової кризи 1973 року.

Джерела японського «економічного дива»

Машинобудування (серцевина японської економіки)

Основні центри:
Токіо,
Осака, Нагоя

• Електроніка

- ▣ “Panasonic”
- ▣ “Sony”
- ▣ “Canon”
- ▣ “Casio”
- ▣ “JVC”
- ▣ “Sharp”
- ▣ “Toshiba”

HONDA

Фундаментальними принципами післявоєнної японської економіки були:

Тісна співпраця підприємств, постачальників, дистриб'юторів, банків і великих фінансових груп кейрецу (Міцубісі, Сумітомо, Фуйо, Міцуї та інші);

Кооперація роботодавців і профспілок;

Всебічна підтримка починань підприємців державними службовцями («господарчий патріотизм»);

Система найму робітників на все життя на великих підприємствах.

Банк Японії

Офіси в Сіндзюку, Токіо.

Зовнішня торгівля

• 292 млрд. \$ США

383 млрд. \$ США

• на душу населення -

на душу населення -

• 2288 \$ США

3002 \$ США

Імпорт

Японія

Експорт

Машини, устаткування,
хімічні товари, текстиль,
продовольчі товари,
фосфати, боксити,
вугілля, нафта, залізна руда,
ліс, вовна, бавовна.

США (18%)

Китай (17%)

Південна Корея (5%)

Індонезія (4%)

Австралія (4%)

судна, автомобілі, комп'ютери, годинники,
фотоапарати, копіювальна техніка, теле-,
відео-, радіоапаратура, калькулятори, верстати,
сталь, хімічні продукти, текстиль,
напівпровідники, офісне устаткування, хімічні
товари, метали, інвестиції

США (29%)

Китай (10%)

Південна Корея (7%)

Тайвань (6%)

Сянган (6%)

Напрями зовнішньої політики:

- Японсько-американські відносини
- Японсько-російські відносини
- Японсько-китайські відносини.

Японсько-американські відносини	Японсько-російські відносини
<p>США відмовилися від руйнації японських промислових корпорацій і сприяли переходу Японії до ринкової економіки.</p>	<p>1 Після розвалу СРСР японський уряд сподівався на повернення південних Курил від російського уряду. Проте переговорний процес зайшов у безвихідь з приходом до влади в Росії Володимира Путіна. Станом на 2011 рік між обома країнами досі не підписано мирного договору через Курили</p> <p>2. Японський уряд вимагає повернення південних Курильських островів Ітуруп, Кунашир, Шикотан і Хабомай; російський уряд відмовляється визнавати проблему, вважаючи острови своїми. <u>Вирішення питання через міжнародні інстанції гальмується Росією</u></p>

Зв'язки з Україною

Японія визнала незалежність України 28 грудня 1991 р. та встановила дипломатичні відносини з нею 26 січня 1992 р. 1995 р. Україна відкрила своє посольство у Токіо.

Японія імпортує продукцію чорної металургії, а експортує в Україну товари хімічної промисловості та електротехніки, автомобілі. Можливе співробітництво у розвитку науки і освіти, освоєнні космосу, розвитку машинобудування, розв'язанні екологічних проблем України.

06.06.2015 відбулась зустріч Президента України Петра Порошенка з Прем'єр-міністром Японії Сіндзо Абе, який перебував в Україні з офіційним візитом (Кіотський протокол, Пріуси, аеростанція, санкції проти Росії і т.д).

ПІДСУМКИ:

- Незважаючи на поразку у Другій світовій війні та ядерне бомбардування, від якого протягом десятиліть продовжували гинути люди через радіаційне ураження, Японія у II половині ХХ століття стала однією з найрозвинутіших країн світу.
- Японія є третьою за величиною економічною державою світу. Вона посідає 6-е місце за обсягами імпорту та експорту товарів і є членом «Великої сімки».
- Питання для самоконтролю:
  - а) Назвіть основні джерела і наслідки японського «економічного дива».
  - б) як ви розумієте вислів: «У 1960-і роки Японія була майстернею світу, а в 1980-і перетворилася на конструкторське бюро світу»?

Д/з ст. Опрацювати відповідний матеріал підручника.

https://www.youtube.com/watch?v=UV39jhbp_yo

I етап – **1945 – 1950**рр

КПК
Мао Цзедун

Гоміндан
Чан Кайші

Громадянська війна
1946 - 1949

Китайська Народна Республіка
01.10.1949
Мао Цзедун

Республіка Китай
1949
Тайвань
Чан Кайші

ЛІДЕРИ

Мао Цзедун (1893 – 1976) –
лідер КПК

Чан Кайші (1887 – 1975) –
лідер Гоміндану

РЕЗУЛЬТАТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ

**1 жовтня 1949 року –
проголошено Китайську
Народну Республіку
(КНР)**

**7 грудня 1949 року –
утворенно Китайську
Республіку (Тайвань)**

СТАЛІН ТА МАО – БРАТИ НАВІКИ

СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ВЛАДИ В КИТАЇ

- передача землі селянам (згодом початок колективізації);
- Націоналізація великих промислових об'єктів, залізниць, банків та власності іноземних капіталів.
- державна монополія на зовнішню торгівлю;
- поступове перетворення приватного сектора в державний

ПРОГОЛОШЕНО КУРС НА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЮ (1953)

І п'ятирічка (1953-1957)

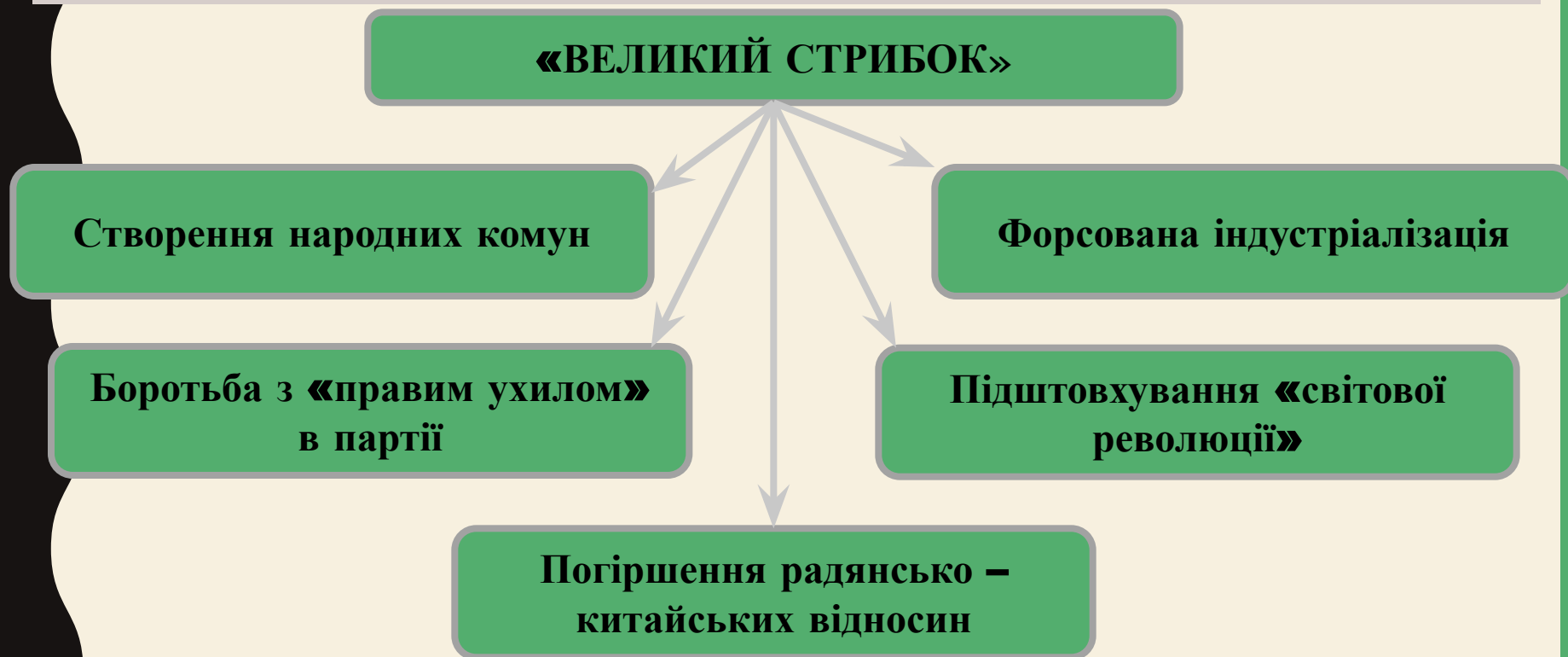
СОЦІАЛЬНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ КУРС НА ПОЛІТИКУ “ТРЬОХ ЧЕРВОНИХ ЗНАМЕН” (1958)

- 1) “Генеральна лінія” – курс на форсовану побудову комунізму.
- 2) “Великий стрибок” – прискорена індустріалізація. (1958-1960)
- 3) “Народні комуни” – колективізація. (з серпня 1958)

II етап – 1951 – 1965 рр.

1951 – 1957 – відбудовчий період, побудова **200** промислових підприємств, підготовка **30** тис китайських спеціалістів в СРСР, встановлення однопартійної системи, проведення кооперації селянства, початок формування культу Мао Цзедуна.

1958 – 1960 – «великий стрибок» та подолання його наслідків

“ВЕЛИКИЙ СТИБОК”

(1958-1960)

ІІ п'ятирічка (1958 – 1963)

- народні комуни;
- мала металургія;
- аграрні експерименти.

ВНИЩЕННЯ ГОРОБЦІВ (1958-1962)

ЛУШАНЬСЬКА ПАРТІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ 1959Р. – КРИТИКА МАО ЦЗЕДУНА

Наслідки “Великого стрибка”:

- занепад промисловості та сільського господарства;
- голод;
- закупівля зерна в Канади та Австралії;
- дезорганізація економічного життя

«ВЕЛИКИЙ СТИБОК»

```
graph TD; A[«ВЕЛИКИЙ СТИБОК»] --> B[Повний занепад с/г]; A --> C[Повний занепад промисловості]; A --> D[Дезорганізація економічного життя]; A --> E[Ідеологічне протистояння з СРСР]; A --> F[Початок політичних репресій];
```

Повний занепад с/г

Повний занепад промисловості

Початок політичних репресій

Дезорганізація економічного
життя

Ідеологічне протистояння з
СРСР

Запровадження курсу «врегулювання»:

Відновлення кооперативів;

Відновлення приватної торгівлі;

Відмова від ідеї комун

КУЛЬТУРНА РЕВОЛЮЦІЯ (1966-1976)

Культурна революція — масовий рух, початий вождем китайської комуністичної партії Мао Цзедуном, спрямований проти вищих представників середнього класу — державних службовців, артистів і вчених, що були знищені, ув'язнені, принижені або вигнані з країни.

III етап – 1966 – 1978 рр.

«Культурна революція» – формування нової революційної свідомості, що сприятиме побудові комуністичного суспільства.

«КУЛЬТУРНА РЕВОЛЮЦІЯ»

Ідеологічна перебудова суспільства та усунення
«зрадників»

Поширення ідей Мао Цзедуна

Формування культу особи Мао Цзедуна

Боротьба проти опозиції
100 млн. чол

Формування загонів
«червоних охоронців»

Знищення «буржуазної
культури»

I ЕТАП (1966-1969)

- хунвейбіни (“червоні вартові”) - члени створених у 1966–1967 роках бойовних груп та загонів студентської і шкільної молоді в Китаї, за допомогою яких Мао Цзедуну вдалося провести «Культурну революцію».
- цзаофані («бутівники») - учасники загонів, що створювалися у Китаї для допомоги комуністичному урядові в здійсненні так званої культурної революції у другій половині 60-х років ХХ ст. (робітники і селяни).

II ЕТАП (1969-1973)

- Боротьба в вищому партійному керівництві (Лінь Бяо, Чень Бод) ;
- Репресії в армії.

把思想文化战线上的革命进行到底

III ЕТАП (1973-1976)

“Банда чотирьох” - у китайській історії головні члени радикального об'єднання, що зіграли ключову роль у проведенні Культурної революції і намагалися захопити владу після смерті комуністичного лідера Мао Цзедуна в 1976. У банду чотирьох увійшла його вдова **Цзян Цін, Чжан Чуньцяо, Ван Хунвень і Яо Веньюань**. Після спроби невдалого перевороту їх привселюдно судили і визнали винними в державній зраді.

НАСЛІДКИ “КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ”

- зміцнення влади Мао Цзедуна, встановлення його абсолютної влади;
- послаблення позицій противників тоталітарного режиму;
- понад 100 млн. осіб репресовані;
- скасування профспілок, громадських організацій, закрито школи, ВНЗ та культурні установи;
- величезні шкоди суспільно – політичному життю КНР.

«Велика культурна революція» проводилась з 1965-1976 рр. і стала апогеєм культу особи Мао

Вона призвела до знищення значної частки китайської національної культурної та історичної спадщини

«червоногвардійці» з цитатниками Мао Цзедуна

9 вересня **1976** р. на **83**-му році життя помер Мао Цзедун. Ще до завершення траурних церемоній розпочалась гостра боротьба за владу, в результаті якої багатьох з найближчого оточення померлого вождя було заарештовано. Вдову Цзянь Цінь та ще трьох високопоставлених партійних соратників Мао оголосили "бандою чотирьох", звинувативши їх у проведенні руйнівної «великої культурної революції»

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ КУРС КНР

1) Союзні відносини з СРСР (до 1960-х рр.)

2) ПРОТИСТОЯННЯ З СРСР (ДО 1989)

1) Острів Даманський (13 червня 1969);

2) Місто Жаланашколь (13 серпня 1969)

3) В'єтнамо-китайський конфлікт

3) ЗБЛИЖЕННЯ З США

Деколонізація Гонконгу 1997р.

